

## Pókháló sín

Írta: SZIKRA

Szellemi függetlenség – etnikai alapon. Ez a pár szó fejezi ki legjobban mindazt, amire az emberiség a világ fennállása óta törekedik. Öntudatlan sóvárgással a tömeg, tudatos lelkesedéssel a vezérei – és mártírjai.

Ennek a haladásnak előfeltétele azonban az az út-építés volt, amit lassan-lassan, tömérdek vér és kín és csalódás és tévelygés árán az emberiségnek meg kellett találnia, ki kellett építenie. Az az út, amelynek legtávolibb végén a kőkorszakbeli ember lábnyoma porlik; az az út, amelyen ma az egymást megértés, az egymást segítés még csak éppen hogy mint megsejtett cél csillan fel előttünk a messzesze magasságban.

Oly lassan, oly nehezen épült az az út, és annyian mentek tönkre – a legtöbbször csúfosan – azok közül, akik nem akartak rajta maradni, hogy nem csoda, ha a múlt évezredek legnagyobb szellemei a 'mentést, a meggátlást abban látták, ha annak az útnak a kellős közepére sánpárt – igaz: arany-sánpárt – építettek. Azt mondták: »Ezen, kizárólag csakis ezen szabad haladnotok! Aki csak egy lépéssel időbb, vagy odább lép, aki le mer hajolni, hogy az

útszélen nyíló virág után nyúljon, – azt a kárhozatok kárhozata várja – a másvilágon.«

Ellenben, aki nem tért le róla, ölhetett, gyilkolhatott, rabolhatott (feltéve, hogy bizonyos formákhoz tartotta magát, p. o. háború, párbaj, területfoglalás). Azon a sánpáron, amely a mennyországba vezetett, ezt mind meg lehetett cselekedni, – sőt még sok minden egyebet is, – de jaj volt annak, aki arról lelépett! – Ha mindjárt csak azért tette is, hogy körülnézzen, hogy az utána jövőknek tudást gyűjtsön, – tűzhalál, vagy legalább is kínpad igyekezett teste árán a lelkét az elhagyott sánpárra visszateremi.

Ez így volt régen. S talán – lehet – jól is volt ez így; hiszen az emberiség olyan volt még akkor, mint a túlnőtt gyermek, akinek keze, lába, szeme mindent megfog, elér, meglát, akinek ereje csodával határos, ám az itélete, a lelki fegyelme még teljesen éretlen, kezdetleges.

Tüzes ostonnal kellett azt a túlnőtt gyermekemberiséget arra a sánpárra szorítani, különben ki tudja, hová sodorta volna a világot, ki tudja, milyen úttalan utakra, milyen állati visszaesések borzalmába. Már pedig az emberiségnek csodásán – isteni kézzel – előírt menete, ren-

deltetése: a haladás. És haladt már eddig is bámulatosán; bár nem kell feledni, hogy mindössze alig tizenötezer év óta emel magának mérföldköveket, és hogy az a sok száz meg százezer esztendő, amely azelőtt volt, az számunkra úgyszólván semmi jelt, semmi útmutatót nem hagyományozott. De haladtunk. Bizonyoság reá, hogy napról-napra szaporodik azoknak a száma, akik a sínpár kényszere nélkül is rajta maradnak az erkölcs-építette úton, megértvén azt, hogy az igazi szellemi függetlenséget csak egy biztosíthatja számunkra: a lelkünk mélyén gyökeredző önfegyelem.

Hajdan azt a sínpárt úgy hívták, hogy E g y h á z i f e g y e l e m. Egy gyönyörű, magasztos, jóságos eszmény irányította azoknak a munkáját, akik azt az emberi haladás útjának kellős közepére lerakták. (Nem az ő hibájuk, ha túlbuzgó szolgálk tüzze-vassal szorították rá az emberiséget.)

Ez a sínpár azonban (így a francia forradalom idejében) meglazult, sőt itt-ott el is kallódott és azóta egy különös, alapjában komikus, de következményeiben nem egyszer szomorú dolgot észlelhetünk. T. i. azt, hogy ahelyett, hogy az emberek keresnék azt az arany-sínpárt, ma (kényelemszeretből-e, vagy emyedségből, vagy közönyből, vagy egyszerűen csak hazudni szeretésből ?) de tény, hogy ma annak az arany-sínpárnak a helyébe egy nevetségesen tapadó, kicsinyes békanyál-félét rakosgatnak. Erre a kis vékonyka békanyálra aztán rá akarják szuggerálni, hogy ez még mindig arany-sín, sőt – és ez az, ami minket itt elsősorban érdekel – zsarnokoskodva, nem egyszer ostorral, terelik reá az emberiségnek legalább is azt a felét, amely még túri az ostort, tehát: a nőt.

Ennek a pókháló-sínek, ennek a szentté avatott pókháló-sínek a neve: közvélemény. Az a bizonyos: »Nem lehet mert, jaj, mit mondana a világ?!« Ez a pókháló-sín természetesen sehogysen pótolja a régit, hisz tulajdonképpen nem vezet sehová, nem ad támpontot, nem ad irányt, csupán: tapaszt, ragaszt, akadályoz. A léleknek semmi köze hozzá. Csakis a külsőségek oltalmára találták fel a hipokriták és az erkölcs snobjai.

De áldozata annyi van, mint a tenger homokja. Azok is, akik hozzátapadtak, azok is, akik arany-sínpárnak vallják; azok is, akik rég belátták pókháló mivoltát, de rajtamaradnak, mert van valakijük, akinek zsarnokságból jól esik őket rákényszeríteni, s ők régardból túrik e zsarnokságot.

És talán sehol sincs annyi áldozata, mint éppen minálunk, Magyarországon, ahol az emberek nem bíznak a saját ítéletükben, s ezért mód nélkül félnek a szomszéd véleményétől. És ez szól elsősorban az asszonyok nagy többségére.

Ez a félsz teszi a társadalmi érintkezést csaknem lehetetlenné, ez szüli a vagyoni gondokat, ez létesíti a hazugság száz meg száz különböző formában való megnyilatkozását.

Nemrég összetalálkoztam egy volt szobaleányommal, aki tőlem ment férjhez. Alig pár év alatt görnyedthátú vén asszony lett belőle. »Hogy nézel ki? De az Istenért, csak csont és bőr vagy!« – mondom neki. »Mert éhezünk, én is, a három gyermekem is« – felel nyíltan. »Ugye, mondtam, ne menj ahhoz a kórhely lakatoshoz. De hát miért is mentél? Szeretted?« »Nem én. De az anyám azt mondta, hogy ha nem megyek férjhez huszonkétéves koromig, az egész körút ujjal fog rám mutatni...« »Nos?...« »Elhittem. Pedig, jaj be bolond voltam! Lám, most, hogy éhezek, az az »egész körút« egy falat kenyeret sem ad nekem!«

Így vágott a pókháló-sínpár egy egyszerű gondolkozású nyomorultja; de hány van az áldozatok között, akik

mert: vagy nagy nevük van, vagy mert nekik az ő »egész körút«-juk fél Európa, vagy csak mert gyávák, vagy csak, mert erélytelenek, némán túrik, hogy a pókháló-sín arra a sehová se vezető holt-sínre taszítsa, amelyen annyi, meg annyi ezer asszonyi élet rozsdásodik, kopik céltalanul; holott az emberiség útja felfelé halad, magasztos célokhoz, széles látkörhöz és telve van napsugárral.

De ezt csak az érheti el, aki a saját lábán jár; nem pedig az, aki azt varia, hogy a közvélemény pókháló-sínpárja adja meg az irányt, hogy merre is menjen.

Pókháló-sín! Milyen semmi és mégis milyen tartósan akadályozó! Pedig milyen könnyű tőle menekülni! Mindössze az kell hozzá, hogy az ember mindig meg merészeli tenni azt, amivel senkinek, de senkinek! sem árt, magának pedig örömet okoz.

Ezt az aköziónát követni annál egyszerűbb, mert csodálatosképpen csakis az nem árthat senkinek, ami szorosan megmarad az erkölcs határán belül.

Persze a pókbáló-sín bakterei kézzel-lábbal védekeznek e tanács ellen; ők, akik h i ú s á g u k a t »érzelem« néven szerelik forgalomba tartani és uzsorakamatokat élvezni e dugáru folytán. De hát éppen ez az. Nem kell a pókháló-sín baktereit zsarnokoskodni hagyni!